

4. Штраус Л. Введение в политическую философию / Л. Штраус ; пер. с англ. М. Фетисова. – М. : Логос, Праксис, 2000. – 364 с.

5. Михайлов А. Сравнительное исследование философско-методологических оснований естественно-правовой и исторической школ правоведения / А. Михайлов. – М. : Юрлитинформ, 2013. – 632 с.

Ландіна Анна Валентинівна, науковий співробітник відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, кандидат юридичних наук

АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ В МЕЖАХ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Особа, яка вчинила злочин, як суб'єкт злочину є ключовою фігурою в учиненні протиправного діяння. Тому дослідження проблемних питань, що стосуються інституту суб'єкта злочину в кримінально-правовій науці, залишаються актуальними. Як зазначають П. С. Берзін і В. О. Гацелюк, «з огляду на сучасний стан української кримінально-правової науки, основні проблеми, які стосуються суб'єкта злочину, можна звести до такого: можливість чи неможливість визнання суб'єктом злочину юридичних осіб, а також доцільність визнавати суб'єктом злочину фізичну особу в разі, коли такий злочин вчиняється від імені юридичної особи, на підставі спеціального розпорядження колегіального органу такої юридичної особи тощо; можливість зміни (у бік зниження чи, навпаки, підвищення) віку, з якого настає кримінальна відповідальність; зміна змісту осудності та неосудності особи залежно від вікових, професійних чинників; подальша конкретизація на законодавчому рівні поняття обмеженої осудності особи; визнання спеціальним суб'єктом злочину окремих категорій осіб тощо» [1, с. 145].

Розв'язання цих проблем сприятиме підвищенню ефективності протидії окремим злочинним виявами, а також

злочинності загалом. Проте всебічного вивчення суб'єкта злочину лише з позицій науки кримінального права, а також вивчення особистості злочинця у кримінології, на наш погляд, недостатньо. Тому виникає необхідність застосовувати інші, прикладні науки, однією з яких є юридична психологія, а саме її складова – кримінальна психологія.

Зрозуміти будь-яку поведінку, зокрема і злочинну, неможливо без реального знання психології особистості, психологічних механізмів і мотивів, соціально-психологічних явищ та процесів [2, с. 9]. Кримінальна психологія вивчає психологічні закономірності, пов'язані із формуванням злочинної установки, виникненням злочинного умислу, підготовкою і вчиненням злочину [3, с. 7].

До питань, які вивчає кримінальна психологія, належать ті, що стосуються, насамперед, злочинної поведінки особи, яка вчинила (чи збирається вчинити) злочин. Зокрема, у межах цієї науки здійснюється психологічний аналіз особистості злочинця. Окремо вивчається психологія організованої злочинності, оскільки має місце інший характер злочинної діяльності (підвищений рівень суспільної небезпечності, порівняно із одноособовим учиненням злочину). У межах психологічного аналізу особистості злочинця здійснюють типологію злочинців, визначають особливості злочинної поведінки кожного з типів з позицій юридичної (кримінальної) психології, вивчення особистості злочинця та вплив на формування такої особистості суспільства за допомогу суспільних взаємозв'язків і, як наслідок, злочинний спосіб життя особистості зі злочинними нахилами.

Злочинна поведінка вже є результатом задуму та реалізації його особистістю, яка має злочинні нахили. Стосовно ж потерпілого, то питання психологічної характеристики цієї особи також тісно пов'язані з особистістю, яка вчиняє злочин, унаслідок якого певна особа зазнає злочинного впливу.

Психологічна характеристика особи зі злочинними нахилами має важливе значення для кримінології. Завдяки чіткому розумінню всіх психологічних особливостей людини, схильної до вчинення протиправних кримінально караних діянь, можна підвищити ефективність запобігання вчиненню злочинів у будь-якій сфері, що охороняється кримінальним законодавством, а також виявляти осіб, схильних до злочинної поведінки, ще до вчинення ними злочинів.

Саме юридична психологія спільно з віковою психологією та педагогікою здатні виявити, коли в особи вже цілком сформувалася психіка, що дає змогу чітко визначити вік, із якого особа може притягуватися до кримінальної відповідальності. Також важливим є застосування юридико-психологічної науки під час встановлення критеріїв, за якими особа може визнаватися частково або взагалі недієздатною (коли застосування кримінальної відповідальності до такої особи неможливе).

Таким чином, повне й усебічне вивчення ознак суб'єкта злочину в кримінально-правовій науці неможливе без застосування знань у галузі юридичної, зокрема кримінальної, психології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берзін П. С. Суб'єкт злочину [Електронний ресурс] / П. С. Берзін, В. О. Гацелюк // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013. – № 1. – С. 144–159. – Режим доступу: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/visnik_yg/1/9.pdf. – Назва з екрана.

2. Атонян Ю. М. Личность преступника / Ю. М. Антонян, В. Н. Кудрявцев, В. Е. Эминов. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2004. – 366 с.

3. Васильев В. Л. Юридическая психология : учебник / В. Л. Васильев. – СПб. : Питер, 2009. – 608 с.

Левченко Наталія Олександрівна,
здобувач кафедри юридичної
психології Національної академії
внутрішніх справ

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ ЯК ПРОБЛЕМА ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Безумовно, що основними в діяльності дільничних офіцерів поліції (ДОП) мають бути функції вивчення населення і профілактика злочинів. Якщо із цих позицій розглядати сутність інституту дільничних офіцерів поліції, зокрема, з погляду змісту їхньої діяльності, то можна дійти висновку, що вона інформаційно-попереджувальна. З іншого боку, профілактична